

Framtidstro kräver handling idag!

Under de senaste åren har studenterna utsatts för en ändlös rad av ekonomiska nedskärningar och reformer, varav den senaste är förslaget om minskning av studenternas pensionsintjänande.

Högre utbildning, studenter och deras betydelse i det finska samhället är allmänt erkända. I alla regeringsprogram betonas studenterna, utbildningssektorn och deras behov starkt. Vi anser dock att det är dags att fråga oss om vi har lyckats fokusera på det väsentliga och hitta de mest effektiva åtgärderna.

Här är några nyckeltal om studenternas situation och vårt utbildningssystem:

- 29 % av studenterna upplever betydande psykisk stress (KOTT, 2024).
- 24 % av studenterna har varit rädda för att maten ska ta slut och 18 % har skurit ner på medicinering på grund av brist på pengar (KOTT, 2024).
- Mellan 2021 och 2025 minskade de totala investeringarna i högre utbildning i Finland med 3 %, medan de i OECD-länderna ökade med 14,2 % (Education at Glance, 2025).

På SAMOK är vi särskilt måna om studenternas möjligheter att skaffa sig arbetslivserfarenhet och komma in på arbetsmarknaden. Inom nationalekonomin finns ett begrepp som kallas ärrbildningseffekten, vilket innebär att utmaningar i början av karriären lämnar bestående spår på hela karriären och livstids inkomsten. Detta är inte bara en tung börda på mänsklig nivå, utan också en faktor som bromsar vår nationella ekonomi.

Studenter har hopp om framtiden; när ungdomar och studenter mår bra skapas tillit till framtiden. I bästa fall skapar studietiden nätverk och en ram för studenternas framtid som kommer att ta dem långt. Studier möjliggör nätverkande med arbetslivet och starkare band till samhället. Olika prisvärda fritidsaktiviteter och engagemang i organisationer skapar också en god grund och allmänna färdigheter för studenternas framtid. För att detta ska vara möjligt bör studenterna kunna fokusera på sina studier framför allt annat.

Vi måste därför hitta lösningar som stärker den yrkeshögsutbildningen och samtidigt studenternas tro på framtiden. Finlands tillväxt och utveckling sker inte i ett vakuum, utan kräver investeringar. Just nu behövs djärva investeringar i människor. Investeringar i utbildning är inte bortkastade, utan genererar långsiktig tillväxt och välfärd för alla delar av samhället. Investeringar i utbildning sänder också en tydlig signal till ungdomar om att utbildning är värdefullt.

När vi utarbetade detta program har vi beaktat den press som den ekonomiska situationen utövar på vår egen sektor. Detta uppmuntrar oss att vara kreativa. Vi vill erbjuda nya perspektiv, utvecklingsriktningar som kan utforskas genom experiment och kostnadseffektiva lösningar på vardagliga utmaningar.

Hållbar ökning av kompetensnivån

Finland behöver fler högutbildade yrkesverksamma. Regionalt omfattande och arbetsinriktad yrkeshögskoleutbildning spelar en avgörande roll i detta. Finlands konkurrenskraft kräver att grundfinansieringen och FoU-verksamheten vid yrkeshögskolorna stärks för att garantera utbildningens kvalitet.

SAMOKs mål:

- **Öka grundfinansieringen och finansiera nya studentplatser fullt ut.**
- **Identifiera och utnyttja högskolesystemets fulla potential inom forskning, utveckling och innovation.**
- **Utveckla kontinuerligt lärande för att möjliggöra längre yrkeskarriärer.**

Grundfinansieringen för yrkeshögskolor måste ökas permanent för att motsvara det ökade antalet studieplatser. Kompetenshöjningen kan inte uppnås enbart genom engångsökningar, utan kräver systematisk finansiering som sträcker sig bortom valperioderna. Varje ny plats måste finansieras fullt ut för att säkerställa kvaliteten på undervisningen och vägledning och stöd till en allt mer mångfaldig studentgrupp. Finansieringsmodellen måste uppdateras så att den fokuserar på kompetensnivåer snarare än resultat. Finansieringen bör stödja fullföljande av studier, flexibla studievägar och smidiga övergångar från yrkesinriktad gymnasieutbildning till högre utbildning.

Forskning, utveckling och innovation vid yrkeshögskolor och deras kopplingar till undervisningen måste erkännas bättre i finansieringen så att expertisens fulla potential kan utnyttjas. Villkoren för finansiering av forskning, utveckling och innovation måste också möjliggöra flexibel användning för utveckling av expertis och lärande. Finansieringsvillkoren måste vara tydliga för alla parter för att undvika intern konkurrens om finansiering och personaluppdelning. Finansieringen av FoU-verksamheten vid yrkeshögskolorna måste ökas utan att resurserna för utbildningsprogrammen minskas. Att involvera studenter i FoU-projekt fördjupar kopplingarna till arbetslivet, tillgodoser företagens behov och främjar framväxten av ny tillämpad forskning.

Investeringar måste göras i kontinuerligt lärande och hinder för att byta område måste undanröjas. Omvandlingen av arbetslivet kräver en smidig uppdatering av kompetens, men de nuvarande strukturerna skapar onödiga hinder för detta. Begränsningar för att byta område och en rigid kvot för förstagångsstuderande hotar att begränsa individers möjligheter att svara på förändrade kompetensbehov. Kvoten för förstagångsstuderande måste ändras så att de som har fullgjort färre än 60 högskolepoäng behåller sin status som förstagångsstuderande. Detta kommer att minska risken för felaktiga val och sänka tröskeln för att uppdatera sina färdigheter. Mindre lärmödel än examina måste resurssättas och studiens modularitet utvecklas för att svara på förändringar i sektorsspecifika kompetensbehov.

Tillräcklig inkomst är en garanti för framtida kompetens

Det finska stödsystemet måste fokusera på att möjliggöra livslångt lärande och säkerställa stabila utbildningsvägar.

SAMOKs mål:

- **Förenkla socialförsäkringssystemet genom att införa ett försök med ett allmänt stöd.**
- **Studielånen måste bringas under kontroll.**
- **Kontinuerligt lärande behöver sitt eget stöd.**

Under de senaste åren har studiemedel för högskolestudenter varit föremål för flera lagändringar. Överföringen av studenter till bostadstillägget i studiemedlet, ökningen av den statliga garantin för studielån och indexfrysningen av förmånerna har haft en betydande inverkan på studenternas försörjning. Den lägre nivån på bostadstillägget och det otillräckliga utbudet av prisvärda bostäder gör det svårt att täcka de dagliga utgifterna. Samtidigt har svårigheterna att återbetala studielån ökat och medianbeloppet för studielån stiger.

En omfattande reform av studiemedlen pågår, men de föreslagna lösningarna räcker inte för att förbättra situationen. **Studiestipendierna måste höjas och de maximala acceptabla bostadskostnaderna för kommunala grupper som får bostadstillägg måste höjas.**

Bostadstilläggen måste kopplas till ett lämpligt index. Säkerheten för studielån måste förbättras genom att höja inkomstgränserna för räntesubventioner och göra räntesubventioner tillgängliga för fler ränteperioder. Ersättningen för studielån måste utvecklas så att den tar hänsyn till det totala beloppet av lån som tagits under hela studietiden.

Syftet med socialförsäkringsreformen är att skapa ett smidigare och enklare system. Under den nuvarande mandatperioden har ett steg mot reformen varit reglering och införande av allmänt stöd. När man kombinerar socialförsäkringsförmåner måste även studenter inkluderas i ett smidigare och enklare socialförsäkringssystem. Detta kan göras genom att införa ett försök med allmänt stöd för studenter. **Försöket med allmänt stöd skulle göra det möjligt att samla in data om huruvida det är lämpligt som inkomstkälla under studietiden.**

En modell för kontinuerligt lärande kommer att införas för att uppmuntra människor att omskola sig och vidareutbilda sig utan ekonomisk risk eller överdriven skuldsättning. Det måste vara möjligt att uppdatera sina kunskaper och byta inriktning i alla livssituationer, även under arbetslöshet, så att vi kan möta arbetslivets behov. Det bör vara möjligt att studera på högskolan och skaffa sig mindre kompetens utan att förlora arbetslöshetsersättning eller inkomststöd.

Förmågan att lära sig är morgondagens förmåga att arbeta

Finland blomstrar tack vare sin kompetenta arbetskraft, men utöver utbildning måste man också ta hand om deras välbefinnande. En hälsoundersökning bland universitetsstudenter (KOTT) som genomfördes 2024 visade att upp till 35 procent av universitetsstudenterna kämpar med studieutmattning och 29 procent med betydande psykisk stress. Åtgärder behövs för att säkerställa att studenterna klarar av studierna!

SAMOKs mål:

- Inkludera alla högskolestudenter och personer under 29 år i terapigarantin.
- Inkludera i studentvälfärdslagen högskolornas skyldighet att organisera tjänsterna för studiepsykologer och studievägledare samt personalstyrkan.
- Utöka utbudet av tjänster som erbjuds av Finlands studenthälsovård (SHVS), till exempel när det gäller sexuell hälsa och gratis preventivmedel, samt utvalda specialistvårdstjänster.

Ur SAMOK:s synvinkel var terapigarantin välkommen, men dess genomförande förblev oklart. Det finns ingen medicinsk motivering eller rättslig grund för den nuvarande åldersgränsen på 23 år (jfr definitionen av ung person i ungdomslagen). Dessutom är gränsen problematisk ur ett tjänsteproduktionsperspektiv, eftersom samma kundgrupp för närvarande behandlas enligt olika kriterier. Det bör också noteras att de utmaningar som högskolestudenter står inför i stor utsträckning är relaterade till deras livsskede, inte deras ålder. SAMOK kräver att terapigarantin utvidgas till att omfatta alla högskolestudenter och att åldersgränsen höjs till under 29 år i enlighet med ungdomslagen. Utöver en mer omfattande terapigaranti behöver vi satsa på förebyggande arbete. Organiseringen och resurssättningen av förebyggande välfärdstjänster vid högskolor och universitet stöder studenternas examen och efterföljande anställning.

Utmaningarna när det gäller inlärningsförmåga hanteras genom att harmonisera kriterierna för stödtjänster och skapa personalnivåer. För närvarande finns det för stora variationer i tjänsterna och deras tillgänglighet. Detta fenomen kan delvis förklaras av bristen på kvalificerad personal, men det behövs också en gemensam målnivå för tjänsterna för att utjämna skillnaderna mellan högskolorna. Minsta personalstyrka måste fastställas för studenternas välfärdstjänster för att säkerställa omfattande stödtjänster för studenter vid yrkeshögskolor. **Ett liknande exempel från lägre utbildningsnivåer är lagen om studentvälfärd, som för närvarande inte omfattar högskolor.** Förmågan att studera lägger grunden för framtida arbetsförmåga och motståndskraft, vilket krävs för en lång karriär. I vilket fall som helst kan man förvänta sig en kontinuerlig ökning av behovet av tjänster. Detta är ett resultat av ökningen av antalet tillgängliga platser, vilket kommer att öka den potentiella gruppen av tjänsteanvändare avsevärt.

Låt oss minska byråkratin och göra studenthälsovården mer tillgänglig! När det gäller gynekologiska tjänster och dermatologi, som är mycket efterfrågade bland studenter, börjar studentens vårdkedja hos SHVS men fortsätter med en remiss till socialtjänsten. Den nuvarande modellen fördröjer tillgången till vård och ökar den administrativa bördan för båda tjänsteleverantörerna.

Ett humant och attraktivt Finland

Finland konkurrerar globalt om kvalificerad arbetskraft. Internationella studenter är en ovärderlig resurs för vårt land, och vi måste behålla dem genom en human och uppmuntrande invandringspolitik. Med en åldrande befolkning har vi inte råd att förlora en enda kvalificerad arbetstagare.

SAMOKs mål:

- **Bevilja automatiskt permanent uppehållstillstånd till alla som har avslutat en högre utbildning.**
- **Skapa bindande gemensamma regler för övervakad och ansvarsfull studentrekrytering.**
- **Inled ett landsomfattande försök med anställningskuponger och utveckla språkundervisningen.**

Utlänningslagen måste ändras så att permanent uppehållstillstånd automatiskt beviljas alla som har avslutat en högre utbildning i Finland, utan separat prövning eller inkomstgränser. Antalet ansökningar från internationella studenter minskar, och enligt rapporten What is the price? (2025) avtar planerna på att stanna i Finland i takt med att studierna fortskrider. De nuvarande riktlinjerna försätter högskolesektorn i en ojämlik position när det gäller uppehållstillstånd och begränsar onödigt Finlands kunskapskapital. För att studenterna ska kunna bygga en permanent framtid i Finland måste även kraven för uppehållstillstånd för familjemedlemmar lättas och processerna påskyndas.

Högskolor bör vara skyldiga att endast använda granskade avtalspartner för studentrekrytering. Ekonomiska påfrestningar har lett till en ökad användning av utbildningsagenter och, i vissa fall, vilseledande marknadsföring, vilket i kombination med höga studieavgifter och strikta inkomstkrav utsätter studenterna för ekonomiska svårigheter. Marknadsföringen måste ge en realistisk bild av levnadskostnaderna och arbetsmarknaden. **Varje högskola som bedriver internationell rekrytering måste anställa en internationell koordinator som ansvarar för den övergripande integrationen och gemenskapsbyggandet bland studenterna och fungerar som en bro till socialtjänsten.** Regleringen av utbildningsagenter måste också främjas internationellt.

SAMOK föreslår en landsomfattande prövning av anställningskuponger, där arbetsgivare som anställer kvalificerade arbetstagare skulle få ett ekonomiskt incitament. Kupongerna skulle sänka rekryteringsbarriären och kompensera för behovet av utbildning på grund av språkutveckling. Språkkunskaper är avgörande för sysselsättningen, men att studera dem bör inte fördröja examen. Högkvalitativ, branschspecifik undervisning i inhemska språk måste finansieras och utökas som en integrerad del av examina och praktikplatser. Gratis språkundervisning måste också erbjudas efter examen. De föreslagna åtgärderna är en liten eftergift till samhället, men ett avgörande skäl för studenter att bygga sin framtid i Finland.

Arbete och inkludering för morgondagens experter

Det är viktigt att säkerställa framsteg i studier och sysselsättning, eftersom dessa är avgörande ur studenternas, högskolornas och samhällets perspektiv. Samtidigt måste studenternas sociala integration förbättras så att de kan känna sig som en del av det finska samhället.

SAMOKs mål:

- **Säkerställa att obligatoriska praktiska utbildningsperioder genomförs.**
- **Ändra titeln på den högre yrkeshögskoleexamen till formen magister (YH).**
- **Säkerställa tillräcklig offentlig finansiering för studentkårernas lagstadgade uppgifter.**

Det har blivit betydligt svårare att hitta praktikplatser i och med att arbetsmarknadssituationen har försämrats. Många studenter befinner sig redan i en situation där deras studier försenas på grund av brist på praktikplatser. Detta försvagar också deras försörjning, eftersom studiestödet är kopplat till studieframstegen. Förseningen orsakar också problem för yrkeshögskolorna, eftersom deras finansiering är beroende av antalet studenter som tar examen. Praktikplatser är en viktig del av en yrkeshögskoleexamen och omfattar mellan 30 och 120 högskolepoäng, eller 20 till 80 arbetsveckor, beroende på examen. **En nationell praktikplatscheck bör införas för att stödja arbetsgivare som erbjuder praktikplatser till yrkeshögskolestudenter och för att avskaffa kravet på praktikstöd som villkor för praktikplatser**, eftersom det försätter studenterna i en ojämlik situation.

Titeln på den högre yrkeshögskoleexamen bör ändras till magister (YH).

Titeln magister skulle stärka examens erkännande, värde i arbetslivet och internationella jämförbarhet. Nivån och kvalifikationerna för den nuvarande examensbeteckningen är inte tillräckligt erkända i arbetslivet, även om den motsvarar en högre examen från ett universitet (EQF 7) och ger samma behörighet för tjänster inom den offentliga sektorn. Cirka 25 000 studenter är inskrivna på högre utbildningar vid universitet för tillämpad vetenskap, och mer än 6 000 examineras varje år.

Högskolor har lagstadgade studentkårer, men de har inte säker finansiering för att kunna utföra sina uppgifter. **Vi föreslår att studentkårerna garanteras tillräcklig grundfinansiering från statsbudgeten för att de ska kunna utföra sina lagstadgade uppgifter på ett högt nivå.** Långsiktig finansiering måste säkerställas så att studentkårerna kan lita på den från år till år. Studentkårerna utför ett viktigt arbete för att främja social integration av studenter vid yrkeshögskolor. Deras uppgifter omfattar att fungera som en länk mellan sina medlemmar och att främja deras sociala, samhälleliga och intellektuella ambitioner, samt de som rör deras studier och deras ställning i samhället. Studentkårens uppgift är att förbereda studenterna för ett aktivt, informerat och kritiskt medborgarskap.